

Vergaderjaar 2000–2001

25 097

Structuurverandering elektriciteitssector**Nr. 52****VERSLAG VAN EEN ALGEMEEN OVERLEG**

Vastgesteld 19 juni 2001

De vaste commissie voor Economische Zaken¹ heeft op 23 mei 2001 overleg gevoerd met minister Jorritsma-Lebbink van Economische Zaken over:

- **de brief van de minister d.d. 16 maart 2001 inzake aansluit-beleid elektriciteit (EZ-01-138);**
- **de brief van de minister d.d. 16 maart 2001 inzake landsgrens-overschrijdende transportcapaciteit voor elektriciteit in Neder-land (EZ-01-139);**
- **de brief van de minister d.d. 24 april 2001 inzake de voortgang van het Platform Versnelling Energieliberalisering (PVE) (25 097, nr. 49).**

Van dit overleg brengt de commissie bijgaand beknopt verslag uit.

Vragen en opmerkingen uit de commissie

De heer **Crone** (PvdA) benadrukt, in aanvulling op het antwoord van de minister inzake de aanpak van klachten over de berekeningswijze van energierekeningen (EZ-01-138), dat gekomen dient te worden tot een transparante opstelling van dergelijke rekeningen. Boven de streep dient aangegeven te worden wat de kosten van energie zijn en onder de streep wat de consequenties van de belastingmaatregelen zijn. Naast transparantie van de berekeningswijze is voor een goede marktwerking etikettering of labeling van producten noodzakelijk, zodat afnemers keuzen kunnen maken. Dit geldt ook voor de levering van stroom. Er kan dan ook pas van een verdere stap in de versnelling van de energieliberalisering sprake zijn, als de afrekening op beide punten transparant is: de kosten van de geleverde stroom en de aard van de geleverde stroom. Eerst dan kan de klant de prijs-kwaliteitverhouding beoordelen.

Waardering heeft de heer Crone voor de verbeteringen in het door de netbedrijven gevoerde aansluitbeleid, maar hij signaleert nog wel enkele problemen zoals de «first mover»-problematiek: het verhalen van de investeringskosten die de netbeheerder moet maken om bijvoorbeeld het eerste bedrijf op een nieuw industrieterrein aan te sluiten. Indien niet dit eerste bedrijf daar volledig voor wordt aangeslagen, is er de vraag wie deze investeringskosten voorschiet. Als de gemeente het voorschiet, zou dit beschouwd kunnen worden als niet-toegestane staatssteun. Is het

¹ Samenstelling:

Leden: Blaauw (VVD), Biesheuvel (CDA), voorzitter, Witteveen-Hevinga (PvdA), Leers (CDA), Voûte-Droste (VVD), ondervoorzitter, Rabbae (GroenLinks), Hessing (VVD), Giskes (D66), Marijnissen (SP), Crone (PvdA), Van Dijke (ChristenUnie), M.B. Vos (GroenLinks), Van Walsem (D66), Hofstra (VVD), Wagenaar (PvdA), Stroeken (CDA), De Boer (PvdA), Van den Akker (CDA), Geluk (VVD), Ravestein (D66), Verburg (CDA), Blok (VVD), Hindriks (PvdA), Dijsselbloem (PvdA) en Bolhuis (PvdA).

Plv. leden: Snijder-Hazelhoff (VVD), Atsma (CDA), Wijn (CDA), Klein Molekamp (VVD), Vendrik (GroenLinks), De Swart (VVD), Van den Berg (SGP), Poppe (SP), Kuijper (PvdA), Van Middelkoop (ChristenUnie), Van der Steenhoven (GroenLinks), Schimmel (D66), Van Baalen (VVD), Herrebrugh (PvdA), Van der Hoeven (CDA), Smits (PvdA), De Haan (CDA), Van Beek (VVD), Bakker (D66), Schreijer-Pierik (CDA), Udo (VVD), Hamer (PvdA), Koenders (PvdA) en Schoenmakers (PvdA).

aanleiding voor een beleid om bedrijfsvestigingen daarheen te leiden waar het net overcapaciteit kent?

Is er inmiddels een oplossing gevonden voor het niet uitvoeren door Eneco van hetgeen eerder was overeengekomen omtrent de aanleg van een warmtenet in Zoetermeer? Het betreft een problematiek die zich in de toekomst vaker kan voordoen bij projecten tot het realiseren van een optimale energie-infrastructuur. Indien het de gemeente is die de netbeheerder aanwijst nadat een project is gekozen, kan het zijn dat op basis van de ontheffingsmogelijkheid niet de plaatselijk bekende netbeheerder dit gaat doen, maar een ander die het beter kan, bijvoorbeeld de bestuurder/beheerder van het industrieterrein of woninggebied zelf. Dit zullen vaak integrale projecten zijn: productie, opslag en distributie van warmte en koude en van elektriciteit, inclusief het onderhouden van de contacten met afnemers. Dient ook daar niet een ontheffing voor te komen, gericht op het integrale beheer van de nieuwe energiestructuur en de levering? Daarbij kan het zijn dat een wijk of bedrijfsterrein één aansluitpunt op het openbare net heeft, terwijl er voor het overige sprake is van een gesloten systeem. Kunnen de afnemers dan gebonden worden aan het accepteren van een bepaalde levering of is dat strijdig met de wet?

Tevreden toont de heer Crone zich over hetgeen de minister qua techniek in gang heeft gezet in het kader van de im- en export van elektriciteit, waaronder de procedure voor het salderen. Twijfel heeft hij waar het betreft het im- en exportbeleid, waarbij een onbeperkte importcapaciteit het ideaal van de minister lijkt te zijn ter verkrijging van een maximale prijsuitwisseling met het buitenland. Het uitbreiden van importcapaciteit brengt infrastructurele kosten met zich en de vraag is of ook de kleinverbruikers daaraan mee moeten betalen. Principiëler is de overweging dat er nog geen vrije Europese stroommarkt is en in omringende, exporterende landen op uiteenlopende wijze steunverlening, al of niet openlijk, aan de elektriciteitsproductie plaatsvindt. De markt laat zich voorts aan weerszijden van de grens als oligopolistisch betitelen, in die zin dat een buitenlands moederbedrijf de Nederlandse dochter niet zal willen concurreren door de levering van goedkope energie. Hij heeft de minister eerder gevraagd haar visie over deze zaken op papier te zetten, alvorens besloten wordt tot uitbreiding van de importcapaciteit. Onder de huidige omstandigheden kan zo'n uitbreiding afbreuk doen aan binnenlandse ontwikkelingen op het gebied van warmtekrachtkoppeling (WKK), maar ook aan een renderend functioneren van gewone gascentrales, waardoor op den duur productiecapaciteit wordt ingeleverd.

Wat vindt de minister van de suggestie om het groene deel van WKK te labelen, zodat daarin ook certificaten kunnen worden verhandeld? Wordt de import van groene stroom inderdaad niet gesubsidieerd via de ecotax en gaat het voornamelijk, ook wat betreft de certificaten, om in Nederland geproduceerde groene energie?

De heer **Van den Akker** (CDA) verwijst naar de vele klachten die de Kamer hebben bereikt over de hoogte van de elektriciteitsstarieven, niet alleen van particulieren, maar ook van bedrijven. De klachten betreffen nu eens de regulerende energiebelasting (REB), dan weer de energiecomponent zelf. Ook waren er veel klachten over de hoogte van de aansluittarieven. Te dien aanzien heeft hij de minister de afgelopen twee jaar enige malen de hoge aansluitkosten onder ogen gebracht die Nuon berekende voor twee windmolenparken, in Zeewolde en Dronten. De minister heeft niet aangegeven waarom die aansluitkosten zo hoog waren, maar volstond met door te verwijzen naar de DTe. Hoeveel méér windturbineprojecten zijn er niet of nog niet gerealiseerd als gevolg van de hoge aansluittarieven van distributiebedrijven? Hier lijkt de feitelijke reden te liggen, en niet bij de ruimtelijke ordening, waarom duurzame energie, met name windenergie, niet van de grond komt. Kan de minister

een paar voorbeelden geven van de wijze waarop de directeur DTe een oplossing heeft geboden, daar waar afnemers hem benaderden met klachten in het kader van de «first mover»-problematiek?

Over de ontwikkeling op het terrein van de WKK maakt de heer Van den Akker zich zorgen, want er worden veel WKK-installaties gesloten of ontmanteld. Dit geldt bijvoorbeeld voor de Berkelcentrale; ook Essent heeft zijn centrale gesloten. Bij een paar grote bedrijven die hij onlangs bezocht, worden grote verliezen geleden op de WKK-centrale. Hij hoopt dat de minister de vragen die hij daarover in maart gesteld heeft, op korte termijn kan beantwoorden. Hij zou er voorstander van zijn om stroom-opwekking via WKK zoveel mogelijk aan te merken als groene energie. Het huidige liberaliseringbeleid van de minister werkt de productie en levering van vuile stroom in de hand, waarvoor op basis van marginale kosten immers een aantrekkelijke kostprijs geldt.

Blijkens informatie van de zijde van grote verbruikers, van enkele weken geleden, lagen de energieprijzen voor de vrije klanten in Nederland 50% hoger dan in het omringende buitenland. Oorzaak daarvan is dat er geen concurrentie en geen prijsdruk vanuit het buitenland is, doordat de grensoverschrijdende transportcapaciteit is dichtgetimmerd. Het zijn niet alleen de grootverbruikers die zo niet kunnen profiteren van de voordelen van liberalisering; hetzelfde geldt voor de kleinverbruikers. Naar verluidt maakt de landelijk netbeheerder TenneT zich in toenemende mate zorgen over de knelpunten die, in het kader van de landsgrensoverschrijdende transportcapaciteit, optreden in de Duitse en Belgische netwerken. Welke concrete afspraken worden er gemaakt om tot een versterking van de netten in deze buurlanden over te gaan teneinde overbelasting te vermijden?

TenneT moet op aanwijzing van de DTe per 1 juli de im- en exporten van elektriciteit gaan salderen. Daarvoor is echter samenwerking met de TSO's (transmission system operators) in omringende landen als België en Duitsland nodig, een samenwerking die zich nog in een beginstadium bevindt. Is het derhalve niet lastig voor TenneT om per 1 juli te voldoen aan de salderingseis? Waarom heeft de aanwijzing van TenneT als landelijk netbeheerder nog niet de goedkeuring van de minister van Economische Zaken en wanneer komt deze goedkeuring? Waarom is het landelijk net, na driekwart jaar onderhandelen, nog steeds niet in handen van de overheid en wanneer zal dit wel het geval zijn? Worden er in dezen additionele eisen gesteld door de productiebedrijven?

Mevrouw **Voûte-Droste** (VVD) vraagt of er al uitvoering wordt gegeven aan de aanbeveling uit het onderzoeksrapport van prof. Haubrich van de Technische Universiteit Aken om in Europees verband te komen tot een algemeen geldende standaard bij het meten van de transportcapaciteit voor elektriciteit aan weerszijden van de landsgrens. Dit is van belang voor de vorming van een interne Europese energiemarkt. Lukt het om de 1000 extra megawatt, toegezegd in het kader van de oplossing van de huidige problemen bij het grensoverschrijdende transport, in 2002 te halen? Ook als daaraan voldaan wordt, zullen er verderop in het Duitse en Belgische net nog bottlenecks zijn die om een oplossing vragen. Wordt er in dit verband gewerkt aan een goede samenwerking tussen de verschillende TSO's in Europa en worden zij daarin ondersteund door de regeringen? Bij het salderen van import- en exportcapaciteit is een beter congestiemanagement nodig en een stelsel van afspraken tussen de TSO's onderling. Het verdient in dit verband aanbeveling de TSO's regelmatig bij elkaar te laten komen en hen te laten beschikken over een gezamenlijk budget.

Het door de heer Van den Akker gesignaleerde prijsverschil tussen Nederland en Duitsland voor grootverbruikers wordt niet bevestigd door de recente dagprijsgegevens waarover mevrouw Voûte beschikt, want daarbij gaat het om verschillen van tienden van procenten. Opdat de

Europese energiemarkt echt als markt gaat werken, ook voor Nederland, is er evenwel nog een aantal knelpunten op te lossen; TenneT speelt daar een rol in, alsmede de energiebeurs APX.

Zowel bij de geschillencommissie als bij de Kamer is er een afname van het aantal klachten over de berekening van de elektriciteitsstarieven. Mevrouw Voûte vindt overigens dat er wat dat betreft helemaal geen klachten meer zouden moeten komen, want bedrijven behoren zich klantvriendelijk te gedragen. In het kader van het optreden van de DTe in dit verband is gesproken over een helpdesk: is deze al in bedrijf? De totstandkoming van de netcode en het toetsingskader aansluitstarieven zal ertoe bijdragen dat ook te dien aanzien een aantal klachten wordt voorkomen. De minister geeft ten aanzien van de «first mover»-problematiek in haar brief (EZ-01-138) aan dat eerst gekeken zal worden of het probleem zichzelf oplost en dat, indien dit niet het geval is, er nadere regelgeving komt. Kan de minister aangeven wat haar criteria zijn om te bepalen, wanneer het moment daar is om in te grijpen? Kan de minister al zeggen of het per 1 mei jl. in werking getreden Besluit aanleg energie-infrastructuur de gemeenten inderdaad beter in staat stelt om door middel van een openbare procedure tot de aanleg van bijvoorbeeld warmtenetten te komen? Biedt het een oplossing voor eerdere pogingen van gemeenten te dien aanzien? Wanneer verschijnt de notitie van de minister over WKK? Mevrouw Voûte constateert dat het Platform versnelling energieliberalisering (PVE) voortgang boekt. Voorzover partijen daarin niet zijn opgenomen, is er de mogelijkheid een inbreng te leveren via het marktforum. Op een gegeven moment dient het PVE vast te kunnen stellen dat de markt echt geliberaliseerd is. Dat is bijvoorbeeld het geval wanneer afnemers vrij hun leverancier kunnen kiezen en gemakkelijk kunnen switchen. Het verdient aanbeveling de criteria waaraan een geliberaliseerde energiemarkt dient te voldoen, nader te definiëren. Hierbij denkt zij aan zaken als keuzevrijheid voor de consument, transparantie bij de aanbieders, prijsverschillen tussen aanbieders, en klantvriendelijkheid. Duidelijkheid over deze criteria strekt de bedrijven tot richtlijn op de weg naar een geliberaliseerde energiemarkt. De markt zelf kan een oplossing bieden voor de transparantie op het punt van de afrekening en de samenstelling van geleverde stroom. Blijkt dit niet te lukken, dan kan de overheid een handje helpen door de criteria te formuleren waaraan bijvoorbeeld de opbouw van een rekening behoort te voldoen. Hierbij dient gelet te worden op een goede afweging tussen enerzijds de noodzakelijke transparantie voor de consument en anderzijds het vermijden van onnodige administratieve lasten voor de bedrijven.

De heer **Van Walsem** (D66) vraagt welke prijs er wordt betaald bij de inkoop van elektriciteit vallend onder de 900 megawatt die in het kader van de landsgrensoverschrijdende transportcapaciteit is gereserveerd voor SEP-contracten. Is dat de prijs die er in het economisch verkeer voor betaald wordt of geldt hier een speciale prijs? Per 1 maart zou er 600 megawatt toegevoegd worden aan het contingent voor de vrije markt: is dat gerealiseerd? Wellicht dient een bepaling opgenomen te worden in de netcode omtrent het consulteren van de marktpartijen bij de vaststelling van de landsgrensoverschrijdende transportcapaciteit. Hoe ruimer daarbij de veiligheidsmarges worden genomen, hoe kleiner de resterende importcapaciteit, hetgeen in het voordeel is van SEP-contracten. Met de minister wacht de heer Van Walsem de ontwikkelingen op het gebied van de aansluitkosten af; dit lijkt de goede kant op te gaan. De instelling van een helpdesk bij de DTe is goed bedoeld, maar als alle consumenten daar met hun klachten terecht kunnen, is het de vraag of de DTe nog aan zijn eigenlijke taken toekomt. Het uitgaan van verbruikersprofielen in plaats van het inschakelen van de meteraflezer bij de overgang naar een andere leverancier lijkt hem voor de consument een prima zaak, evenals de daarbij toegepaste mandatering. Op deze wijze wordt het

voor de consument eenvoudiger te switchen. Hoe zit het precies met de zogenoemde «supplier in the last resort»: kan de minister daar een toelichting op geven?

Blijkens een contrarapport van de KEMA zouden de importcapaciteits-reducties in het jaar 2000 te wijten zijn aan technische tekortkomingen betreffende de regelsnelheidsflexibiliteit van het SEP-productiepark. Deze fouten en gebreken hadden voorkomen kunnen worden, waardoor in 2000, in de daluren, de genoemde reducties niet noodzakelijk zouden zijn geweest. Wat is hierover de opvatting van de minister?

Mevrouw **Vos** (GroenLinks) is bezorgd over de voortgang op het gebied van de duurzame energieproductie, daar waar het er alleen nog maar om lijkt te gaan zo goedkoop mogelijk stroom leveren. Het gaat haar om de levering van duurzaam opgewekte stroom, waar de afnemers van op aan kunnen en waarbij zij weten wat de herkomst ervan is. De fractie van GroenLinks heeft om een brief van de minister verzocht naar aanleiding van het rapport dat het ECN in opdracht van Greenpeace heeft opgesteld. Daaruit blijkt dat er veel vuile stroom in Nederland wordt geïmporteerd, een import die ten koste gaat van de opwekking in Nederland zelf door schonere centrales. Ook blijkt eruit dat de transparantie voor de klanten ver te zoeken is bij het achterhalen welk soort stroom door de verschillende producenten en distributeurs wordt geleverd. In dit verband herinnert zij aan haar eerdere voorstel te komen tot de labeling van stroom. De minister wijst de hierbij beoogde aanpak af, maar geeft daar geen heldere argumenten voor; zij lijkt te verwachten dat bedrijven het uit zichzelf zullen doen. Mevrouw Vos denkt evenwel dat een systeem van labeling niet tot stand komt zonder een duidelijke druk of een binding van bedrijven aan spelregels. Willen consumenten in het kader van de beoogde marktwerking een vrije keuze kunnen maken, dan moeten zij weten wat zij kopen. Met uitzondering van groene stroom is dit nog volstrekt onhelder. Duidelijk is dat een aantal bedrijven zich graag wil profileren als leverancier van groene stroom, maar de klant mag niet weten dat zij ook kernstroom en andere vuile stroom leveren.

Zolang er nog zoveel vuile stroom Nederland binnenkomt, heeft mevrouw Vos geen behoefte aan méér importcapaciteit. Dergelijke gevolgen van een vrijere energiemarkt wijst zij van de hand; het draagt niet bij aan het tegengaan van het broeikaseffect. Hoe denkt de minister haar standpunt om geen REB-korting te geven op geïmporteerde groene stroom te verdedigen in Brussel, daar waar de REB wordt geheven aan de hand van het milieuvoordeel dat al of niet met de opwekking van stroom behaald wordt? Kan en mag in dezen de plek waar de stroom is opgewekt, doorslaggevend zijn? Dient de minister niet te erkennen dat dit de facto een importbeperking voor groene stroom is? Als zij meent zo te mogen handelen met groene stroom, zou zij dit ook ten aanzien van vuile stroom moeten doen door de import van vuile stroom via bijvoorbeeld een hogere REB-heffing of anderszins te beperken. Wil de minister in die zin de strijd met «Brussel» aangaan waar het betreft de vuile stroom? Bezien in het Europese verband is de kernvraag of het niet mogelijk dient te zijn milieueisen te stellen aan importstroom. Niet alleen voor WKK-centrales, maar ook voor een aantal gascentrales geldt dat rekening houden met het milieu kostenverhogend werkt, waardoor deze producenten uit de markt worden geconcentreerd juist nu een liberaliseringsoperatie wordt voorbereid. Waarom volstaat de minister ermee dit probleem naar de toekomst te verschuiven, onder verwijzing naar de noodzaak dat er straks in Europa afspraken over moeten worden gemaakt? De minister heeft de plicht te zoeken naar instrumenten om er nu al voor te zorgen dat vuile stroom zoveel mogelijk geweerd wordt. In plaats van belemmeringen op te werpen voor de import van groene stroom is het zinvoller een onderscheid aan te brengen tussen bepaalde vormen van groene

stroom naar de mate van duurzaamheid ervan. Wil de minister in dit verband overwegen een differentiatie in de REB toe te passen? Houdt de DTe op het punt van de aansluittarieven voldoende toezicht en heeft deze dienst er ook voldoende inzicht in, gegeven dat de aansluittarieven in de praktijk ver uit elkaar blijken te liggen? In antwoord op Kamervragen van de heer Poppe gaf de minister aan dat de netbeheerders zelf de vermogensgrenzen mogen vaststellen bij de opstelling van de aansluittarieven, zodat zij de technisch optimale vorm van aansluiting kunnen regelen. Dat geeft veel ruimte aan de netbeheerders om het op een duurdere of goedkopere wijze te doen. Naar aanleiding van de warmteproblematiek Zoetermeer wijst de minister erop dat gemeenten nu door middel van openbare procedures tot de aanleg van warmtenetten kunnen komen. De vraag is of dit in de praktijk ook zo zal uitwerken. Zullen de gemeenten de ruimte hebben zelf netbeheerders aan te stellen en zal er niet steeds een zware druk zijn om een goedkopere oplossing te kiezen? Zal de aanleg van een optimale energiestructuur op deze wijze werkelijk tot stand komen? Wordt in het kader van de «first mover»-problematiek ook aandacht besteed aan de aanleg van een optimale energie-infrastructuur op industrieterreinen?

Antwoord van de regering

De **minister** is in haar brief van 16 maart jl. (EZ-01-138) ingegaan op een aantal vragen vanuit de Kamer over het aansluitbeleid van netbeheerders. Om afnemers te beschermen tegen de machtspositie van netbeheerders, voorziet artikel 28 van de Elektriciteitswet in regels omtrent de aansluittarieven; de DTe ziet toe op de naleving daarvan. Een en ander heeft inmiddels tot tariefdalingen geleid. Duidelijkheid ten aanzien van de aansluittarieven wordt door de Elektriciteitswet en door de tarievencode van de DTe geboden; dit zal tevens leiden tot het voorkomen van klachten in de toekomst. Tot nu toe heeft de directeur DTe, door een toelichting te geven op Elektriciteitswet en codes, erin voorzien dat een oplossing gevonden werd, als afnemers hem benaderden met klachten over de aansluiting. Weliswaar heeft een aantal windturbine-exploitanten een klacht bij de minister of de DTe neergelegd, maar zij kent geen geval waarbij uit hoofde daarvan is afgezien van de aanleg van windturbines. Er ontwikkelt zich steeds meer een duidelijke praktijk die ook tot tevredenheid onder de afnemers leidt. Het aantal klachten over aansluittarieven, met name wat betreft de aansluiting van windturbines, vertoont een dalende trend.

Ook wat betreft de «first mover»-problematiek is de directeur DTe tot nu toe steeds tot een oplossing gekomen, als afnemers hem benaderden met een klacht. Dat is een goede werkwijze gebleken; de minister stemt ermee in dat de commissie daar nader over wordt geïnformeerd, waarbij geabstraheerd dient te worden van concrete casussen. Voorkomen moet worden dat het tot uitgebreide regelgeving komt voor iets wat uiteindelijk een beperkt probleem is. De directeur DTe zal de ontwikkelingen op dit terrein blijven volgen, waarna tot een afweging zal worden gekomen of het op deze manier door kan gaan dan wel of het nodig is een aantal regels af te spreken. Daar waar het gaat om diepte-investeringen in het net, worden de kosten uiteindelijk over alle verbruikers verdeeld. Bij de aanleg van een windmolenpark in Dronten ging het vooral om een ruimtelijk probleem. Hierbij is door de gemeente de artikel-19-procedure uit de Wet op de ruimtelijke ordening toegepast, bedoeld voor projecten die niet in bestemmingsplan of streekplan zijn voorzien. Op zich kan de minister instemmen met een dergelijke aanpak, al heeft deze in het onderhavige geval tot flink wat discussie geleid. De provincie is inmiddels akkoord gegaan, zodat de gemeente de bouwvergunning kan afgeven. Voorzover commissieleden inzage zouden willen hebben in de verdere afhandeling van klachten, kunnen zij zich daartoe tot de minister of de DTe

wenden. Zij bepleit evenwel terughoudendheid bij het nagaan van individuele klachten die inmiddels tot een oplossing zijn gebracht.

De helpdesk bij de DTe gaat met ingang van 1 oktober aanstaande aan de slag; deze zal vooral als aanspreekpunt fungeren voor afnemers met vragen of klachten, en ook zal er voorlichting over de wet- en regelgeving gegeven worden. Via de helpdesk kan een goed inzicht verkregen worden in de vragen en klachten die er leven, hetgeen voor de DTe zelf ook van belang is. De helpdesk zal niet al het werk zelf hoeven te doen, want voor een deel zal hij een verwijzfunctie hebben, bijvoorbeeld doorverwijzing naar de geschillencommissie. Hierover is de DTe in gesprek met de geschillencommissie. De minister verwacht derhalve niet dat de DTe al te zeer in beslag zal worden genomen door de activiteiten van de helpdesk, waardoor afbreuk zou worden gedaan aan andere taken. Bevorderd wordt dat bedrijven zelf tot een goede klachtenbehandeling komen, waarbij voorop dient te staan het voorkómen van klachten.

De DTe denkt na over het ontwikkelen van spelregels voor de relatie tussen elektriciteitsbedrijf en klant, als deze laatste zich straks op een geliberaliseerde markt beweegt. Hierbij gaat het om de reactietermijn bij de afhandeling van klachten en vragen, het hoe en wat rond geschillen en de minimeisen waaraan een modelnota moet voldoen. Wat betreft de modelnota is er de vraag of bepaalde minimeisen bij wet dienen te worden voorgeschreven dan wel of er afspraken over te maken zijn in het kader van het PVE, iets waarop de minister zich thans richt. Dezelfde vraag laat zich stellen ten aanzien van labeling. Een systeem van labeling kan op twee manieren worden ingevoerd: bedrijven kunnen het zelf doen op basis van afspraken of het kan bij wet worden opgelegd. Een eerste poging die gewaagd moet worden, is te proberen het op basis van afspraken met het Nederlandse bedrijfsleven te doen. Daarnaast wordt gewerkt aan een Europese benadering, te verwoorden in een nog te behandelen richtlijn. Klanten hebben er overigens pas iets aan om de precieze samenstelling van de geleverde mix te weten, als zij vrij zijn in de keuze van hun leverancier. Bij groene stroom kunnen de kleinverbruikers al kiezen, zodat de labeling daar geregeld moet zijn. Op het moment dat afnemers geheel vrij hun leverancier kunnen kiezen, dient er echter markttransparantie te zijn. De minister zet haar overleg met de bedrijven daarover voort.

Naar aanleiding van de vraag van de heer Crone over ontheffingsmogelijkheden voor integraal beheer van energie-infrastructuurprojecten door een ander dan de plaatselijke netbeheerder, verwijst de minister naar het Besluit aanleg optimale energie-infrastructuur. Met dit besluit wordt het netbeheersmonopolie doorbroken uit milieubelang. De levering kan geschieden via de groene markt, hetgeen afnemers de vrijheid van leverancierskeuze geeft. Samenwerking tussen producenten bij warmteopslag is al mogelijk. Haars inziens houden burgers in een situatie van integraal beheer hun keuzevrijheid. Via koop- of huurcontract kan wel een verplichting tot meebetalen aan de infrastructuur worden opgelegd, maar geen verplichting tot afname.

Over de warmteproblematiek Zoetermeer zijn partijen met elkaar in overleg: gemeente, projectontwikkelaars en Eneco. Er wordt gekeken naar alternatieven voor het bestaande plan van grootschalige warmtelevering. Daarbij gaat het onder andere om kleinschalige warmtelevering; er wordt gezocht naar een alternatief dat goedkoper is maar vergelijkbare milieuvoordelen biedt. Een dergelijk alternatief zou tot de mogelijkheden behoren; de definitieve besluitvorming moet nog plaatsvinden. De Berkel-centrale, een centrale die niet tot de meest efficiënte zou behoren, is failliet gegaan. Het is de minister daarbij opgevallen dat, ondanks het feit dat er in de afgelopen jaren aan WKK-energie veel verdiend is, dit geld blijkbaar niet benut is om schulden af te lossen. Zij gaat ervan uit dat er belangstellende partijen zijn die deze productie-eenheid willen overnemen.

Naar de mogelijkheden van optimalisering van grensoverschrijdende transportcapaciteit heeft de DTe, naar aanleiding van de motie-Voûte-Droste c.s. (27 250, nr. 25), een onderzoek laten doen door prof. Haubrich van de Technische Universiteit Aken. De belangrijkste conclusies in het onderzoeksrapport, dat de Kamer op 16 maart jl. is toegestuurd, heeft de minister weergegeven in haar brief van 16 maart jl. (EZ-01-139). Het heeft niet haar voorkeur verdere transportcapaciteit beschikbaar te doen komen door een groter veiligheidsrisico te accepteren. Acties om de transportcapaciteit uit te breiden kan TenneT niet eenzijdig nemen; een afstemming met andere TSO's is daarbij noodzakelijk. Het onderzoek geeft aan dat salderen van import- en exportstromen mogelijk is, waardoor extra importcapaciteit beschikbaar komt. Dit is noodzakelijk voor een neerwaartse prijsdruk op de Nederlandse markt. Over de berekening van de transportcapaciteit wordt ook in ETSO-verband, de associatie van Europese TSO's, gesproken. De wijze waarop TenneT onder de huidige omstandigheden invulling geeft aan zijn taken, betekent dat aan de belangen van alle marktpartijen op een evenwichtige wijze tegemoet wordt gekomen; wellicht kan in de toekomst het systeem nog verfijnd worden. Wat betreft de kritische berichten in het kader van het KEMA-review merkt de minister op dat hiermee wordt bijgedragen aan de goede discussie; zij verwacht dat in samenwerking met de DTe het hoofd geboden kan worden aan hetgeen daar gesignaleerd is.

Per 1 juni aanstaande treedt het artikel van de netcode in werking, waarin saldering is voorgeschreven. TenneT heeft inmiddels aangegeven niet tot saldering over te kunnen gaan, aangezien daartoe medewerking van alle TSO's in de omringende landen noodzakelijk is. De wijze waarop TenneT samenwerkt met de TSO's in de aanpalende gebieden van Duitsland en België is op zich uitstekend. De saldering is een technisch gecompliceerde zaak; over de aanpak ervan vindt een gesprek plaats tussen de DTe en TenneT, waarbij wordt bezien op welke wijze en in welke mate de salderingseis in de loop van dit jaar kan worden ingevoerd.

De wijze waarop wordt omgegaan met de bottlenecks die zich dieper in het Belgische en Duitse net bevinden, houdt verband met de samenwerking tussen de betreffende TSO's, alsmede met de wijze waarop in Duitsland en in België het toezicht geregeld is. Het gaat er voorts om dat de opbrengst van de capaciteitsveiling in de landen zelf geïnvesteerd wordt. Deze opbrengst hangt samen met zich voordoende congesties, respectievelijk tekorten aan transportcapaciteit. Aan Nederlandse zijde is de bestemming van deze gelden op een zodanige wijze geregeld dat TenneT geen belang heeft bij het in stand houden van congestie. Aan Duitse en Belgische zijde kent men een dergelijke regeling niet. De minister heeft zowel bij haar Duitse als bij haar Belgische collega dit onderwerp aan de orde gesteld. Zij hebben de taak om de toezichhouder dan wel de bedrijven te wijzen op de noodzaak van capaciteitsuitbreiding. De landen dienen in hun regelgeving vast te leggen dat als het geld ervoor beschikbaar is, dit dan ook daarvoor wordt gebruikt. Wellicht kan daar in het kader van Europese regelgeving meer nadruk op worden gelegd.

De wijze waarop buitenlandse energieproductiebedrijven nu een belang kunnen hebben bij het krap houden van de markt in Nederland, is een probleem dat in Duitsland en België wellicht minder de aandacht heeft. De minister heeft aangegeven haar Duitse en Belgische collega's tijdens de reguliere contacten hierop aan te spreken. Op het moment dat er in Duitsland niet adequaat gereageerd zou worden op dit punt, moet het in Brussel aan de orde gesteld worden. De Europese Commissie moet er toezicht op houden, want dit is een onderdeel van de interne markt; lidstaten mogen niet tegenhouden dat er meer elektriciteit getransporteerd wordt.

Voorzover een oligopolistische marktontwikkeling dreigt aan weerszijden van de landsgrens, moet in de eerste plaats de NMa daar op basis van het normale mededingingsrecht in kunnen ingrijpen. Hetzelfde geldt voor de

Duitse, Belgische en Franse mededingingsautoriteiten; ook de Europese Unie hoort er een rol in te spelen. Er is nu sprake van een transitieperiode waarin in sommige landen de dingen beter zijn geregeld dan in andere. Uiteindelijk moet er één level playing field komen. Daarvoor is belangrijk dat de toezichthouders hun werk goed doen en dat in Brussel het werk goed gedaan wordt, waarbij de richtlijnen worden aangepast aan de inmiddels opgedane ervaringen. De TSO's beginnen steeds beter samen te werken en vanuit het directoraat Mededinging wordt actief gekeken naar wat in deze markt gebeurt. Het is niet zo dat Nederland qua liberalisering vooruitloopt op Duitsland, wel heeft Nederland de zaken netter geregeld door een grotere scheiding aan te brengen tussen netbedrijf en handelsbedrijf.

Het ECN heeft geprobeerd de samenstelling van de geïmporteerde elektriciteit in kaart te brengen; daarbij is met name gekeken naar de jaren 1998 en 1999. Voor een juiste bepaling van deze samenstelling is kennis nodig van de contracten die partijen afsluiten, maar bedrijven zijn sinds de liberalisering niet bereid deze informatie ter beschikking te stellen. Ten behoeve van het onderzoek is gepoogd een en ander op een meer indirecte wijze af te leiden. Zo is van België en Duitsland bekend dat deze landen een aanzienlijke hoeveelheid kolenen kernstroom kennen. Een toename van de stroomimport in Nederland betekent overigens niet automatisch een toename van kernstroom, want de nucleaire productie-eenheden zijn al volop in bedrijf. Op het moment dat Nederland zou uitspreken geen kernstroom meer te willen, zou dit per saldo geen effect hebben op de productie ervan, want dan wordt deze goedkope stroom elders verkocht. De import van duurzaam opgewekte stroom heeft een belangrijke impuls gekregen na 1999. Het is bekend dat in het totaal van de geïmporteerde stroom zich minstens 10% aan duurzaam opgewekte stroom bevindt.

Conform artikel 13, lid 3, van de Overgangswet elektriciteitsproductie-sector betaalt de SEP, waar het betreft de 900 megawatt, een bedrag per megawatt dat vergelijkbaar is met het bedrag dat andere marktpartijen betalen op de jaarveiling. Dit bedrag per megawatt is het gemiddelde bedrag dat op de jaarveiling tot stand komt. TenneT heeft voorts aangegeven dat de SEP met ingang van 1 maart niet meer dan 900 megawatt transportcapaciteit kreeg toegewezen, hetgeen betekent dat het contingent van 600 megawatt automatisch aan de markt vervalt.

TenneT wordt als landelijk netbeheerder aangewezen op het moment dat de overheid aandeelhouder is. De onderhandelingen gaan door; er vinden besprekingen plaats tussen het ministerie van Economische Zaken en de productiebedrijven. De punten die daarbij aan de orde zijn, zijn van juridisch-technische aard. Het zijn normale onderhandelingen; er worden daarin geen nieuwe eisen gesteld, maar het betreft nu eenmaal een ingewikkelde transactie. De minister signaleert geen onwil bij de wederpartij; zij gaat ervan uit dat vóór de zomer tot een afronding kan worden gekomen. De goedkeuring die zij moet geven aan TenneT als netbeheerder, hangt op zich niet met de verwerving van de eigendom samen, maar heeft te maken met de aanpassing van de statuten, hetgeen samenhangt met het nieuwe aandeelhouderschap.

De minister is het ermee eens dat het PVE pas werkelijk een succes is, als klanten zonder problemen kunnen overstappen naar een andere leverancier; als voorts duidelijk is dat de energievoorziening daardoor niet in het honderd loopt en als het platform zijn ambitie weet waar te maken. De criteria die mevrouw Voûte hierbij genoemd heeft, spreken de minister aan. Zij zal daar in de evaluatie en bij het eindoordeel over de rapportage van het PVE invulling aan geven. Een aantal van deze criteria is al voorzien in de wet.

In een projectgroep van het PVE waarin ook het ministerie van Economische Zaken is vertegenwoordigd, wordt gewerkt aan een zodanig systeem van levering dat de consument er niet de dupe van wordt, als zijn leveran-

cier failliet gaat. Het idee is dat in elk geval de eerste tien dagen na uitval van de huidige leverancier een nieuwe leverancier klaar staat om de klant te belevaren, een zogenaamde «supplier in the last resort». Voorstellen in dat verband gedaan, zullen aan de DTe worden voorgelegd.

Naar de vraag of WKK-stroom ook als groene stroom kan worden beschouwd, wordt op dit moment onderzoek gedaan. Er mag niet zomaar een groen label gegeven worden aan WKK-stroom, zolang het gasgestookte deel erin zit. De minister kan daarom ook geen REB-faciliteiten bieden, want dit wordt in Brussel als staatssteun aan het gasgestookte deel gezien. Thans wordt onderzocht of en hoe het CO₂-voordeel van WKK gekwantificeerd kan worden, waarbij bedacht zij dat er verschillende vormen van WKK-opwekking zijn. Als dit onderzoek klaar is, wil zij graag met de Kamer bespreken of en hoe daar vervolgens in de sfeer van groene labeling iets mee kan worden gedaan. Als kwantificering mogelijk is, biedt dit een marktconforme, meer structurele manier om WKK te stimuleren en als zodanig zou het betrokken kunnen worden bij het energierapport, waar het hele instrumentarium rond de bevordering van duurzame energie-opwekking aan de orde komt. Zij zal de Kamer een uitgebreide brief over WKK doen toekomen. Daarin wordt ten aanzien van de voor WKK generiek beschikbare middelen vermeld, dat sprake is van een verdubbeling van het huidige bedrag. Voorts wordt aangegeven dat de verrichte onderzoeken uitwijzen, dat WKK-stroom concurrerend kan zijn met de thans geïmporteerde goedkope stroom.

Op het punt van de milieukostenverdeling tussen gebruikers van groene stroom en «vuile» stroom wijst de minister op het verschil tussen het Nederlandse en het Duitse systeem. Nederland kent de REB: gebruikers van «vuile» stroom dragen bij via de REB, terwijl gebruikers van schone energie geen REB betalen. In Duitsland, waar men geen energiebelasting kent, geschiedt deze verrekening via een heffing op de distributie. Bekeken dient te worden of wat nu in Duitsland door de Europese Commissie is goedgekeurd, mogelijkheden biedt in het kader van het Nederlandse systeem.

Op dit moment mogen alleen groencertificaten voor binnenlands geproduceerde duurzame energie worden verstrekt. Wat betreft de import van groene energie blijft de huidige systematiek, zoals de belastingdienst deze hanteert, vooralsnog gehandhaafd. Het ministerie van Economische Zaken zoekt naar een oplossing hiervoor. De minister is er een voorstander van dat er veel duurzame energie wordt geïmporteerd, maar voelt er niet voor om hierbij buitenlandse producenten zodanig te subsidiëren dat reeds voorhanden duurzaam opgewekte energie dubbel gesubsidieerd, maar tegen marktprijzen, op de Nederlandse markt komt, zonder dat er per saldo meer groene-energie-opwekking tot stand komt. Zij denkt aan een methode waarbij faciliteiten alleen gelden voor nieuwe capaciteit die na een bepaalde datum is gebouwd; dat zou op Europees niveau ingevoerd kunnen worden. Over de precieze vormgeving dient nog overleg gevoerd te worden met het ministerie van Financiën.

De minister heeft geen instrumenten om vuile stroom te weren; zij heeft wel instrumenten om schone stroom te stimuleren. De mix zoals deze nu het land binnenkomt, is niet bijzonder problematisch. Uit de constatering dat als Nederland geen bruinkool- of kernstroom zou afnemen, deze elektriciteit toch geproduceerd en afgenomen wordt, blijkt dat een dergelijke opstelling van Nederland het milieu niet helpt. In Europa dient gestimuleerd te worden dat er zoveel mogelijk duurzame energie wordt geproduceerd en dat hoge milieueisen worden gesteld aan energieproductie in het algemeen; voor de interne Europese markt is het daarbij van belang afspraken te maken over harmonisatie op het terrein van milieuaspecten. Naar aanleiding van de situatie in Californië is een onderzoek gaande naar soortgelijke risico's hier. Voor een deel ligt deze problematiek in het verlengde van de discussie over het Europese beleid ten aanzien van de energievoorziening. De minister komt in oktober met een uitgebreide

reactie op het groenboek van de Europese Unie, waarbij ook deze zaken aan de orde komen. Als zich voordien knelpunten aandienen op de korte termijn, zal zij hierover zo gauw mogelijk contact zoeken met de Kamer, zo nodig vóór het verschijnen van het energierapport. Definitieve voorstellen zullen worden gedaan in het energierapport dat begin volgend jaar aan de Kamer wordt toegezonden.

De voorzitter van de vaste commissie voor Economische Zaken,
Biesheuvel

De griffier van de vaste commissie voor Economische Zaken,
Tielens-Tripels